

INFORMACIJA O IMPLEMENTACIJI REGIONALNE KONVENCIJE O PAN-EURO-MEDITERANSKIM PREFERENCIJALNIM PRAVILIMA PORIJEKLA I NJENIM IZMJENAMA

Ministarstvo ekonomskog razvoja

Podgorica, januar 2025. godine

Regionalna konvencija o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla (PEM Konvencija) je međunarodni ugovor koji propisuje jedinstveni set preferencijalnih pravila porijekla robe tj. definiše multilateralni okvir identičnih pravila. Konvencija ima za cilj da se prevaziđu poteškoće u upravljanju već uspostavljenom mrežom bilateralnih protokola/aneksa o pravilima porijekla, i u tom smislu su se sve PEM Ugovorne strane, u međusobno zaključenim sporazumima o slobodnoj trgovini (FTA), obavezale da primjenjuju odredbe iste. Naime, treba imati u vidu da su pravila porijekla izuzetno važna „alatka“ u olakšavanju trgovine, kao i da su u direktnoj vezi s implementacijom FTA u dijelu pristupa tržištu roba. Takođe, ne manje značajna je činjenica da se Konvencijom, kroz mrežu sporazuma između Ugovornih strana PEM-a, omogućava dijagonalna kumulacija porijekla roba, kao i da ista ne dovodi u pitanje principe utvrđene relevantnim sporazumima. Značaj PEM Konvencije je utoliko veći imajući u vidu da se multilateralni okvir primjenjuje na teritoriji 25 zemalja: Evropske unije (računa se kao 1 Ugovorna strana), EFTA zemalja (4), potpisnica Barselona procesa¹ (10), R. Turske, zemalja učesnica u procesu stabilizacije i pridruživanja Evropskoj uniji² (6), Kraljevini Danskoj u ime Farskih ostrva, Republike Moldavije, Gruzije i Ukrajine.

PEM Konvencija je potpisana u Briselu 15. juna 2011. i stupila je na snagu 1. januara 2012. Kad je u pitanju Crna Gora, nakon okončanja ratifikacione procedure, Konvencija je objavljena u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori“ broj 7/2012 od 8. juna 2012³. Okončanjem ratifikacione procedure, instrument pristupanja depozitaru Konvencije (EK Generalni direktorat za poreze i carinsku uniju - *DG TAXUD*) dostavljen je 2. jula 2012. i ista je za Crnu Goru stupila na snagu 1. septembra 2012, od kada se i primjenjuje. Revizioni proces PEM Konvencije, u okviru njenih radnih tijela, otpočeo je gotovo odmah po usvajanju iste, s ciljem pojednostavljenja već definisanih preferencijalnih pravila porijekla, a kako bi se odgovorilo na „ekonomsku realnost“ u odnosu na savremene proizvodne procese i razvoj tehnologije. Proces izmjene Konvencije je okončan usvajanjem Odluke br.1/2023 PEM Zajedničkog komiteta od 7. decembra 2023, gdje je članom 1 propisano da izmjene Konvencije stupaju na snagu 1. januara 2025 (za sve Ugovorne strane), a čime su Prilog I (Definicija pojma „proizvodi sa porijeklom“ i metode administrativne saradnje) i Prilog II (Posebne odredbe koje odstupaju od odredbi Priloga I) Konvencije iz 2012, zamijenjeni Prilogom I i Prilogom II sadržanim u Aneksu Odluke br.1/2023 (veza zaključak Vlade broj: 08-053/23-5355/2 od 7. decembra 2023).

Kada je u pitanju PEM Konvencija, a vezano za Crnu Goru, ista je značajna i u kontekstu EU integracija imajući u vidu da se primjenjuje u dijelu pristupa tržištu roba kroz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU i Crne Gore (SSP). Takođe, podsjećamo i da *DG TAXUD*, između ostalog, obavlja funkciju predsjedavajućeg i Sekretarijata Konvencije i prati implementaciju iste, i u tom kontekstu je bitna i veza s ostalim FTA koje Crna Gora primjenjuje. U skladu sa pomenutim, kada su u pitanju FTA koje Crna Gora primjenjuje⁴ značajno je napomenuti da su FTA (osim u slučaju Ukrajine i Ruske Federacije)⁵ već vezani za PEM Konvenciju i Odluku br. 1/2023. Takođe, u cilju stvaranja uslova za jedinstveni početak primjene prelaznih (Tranzicionih) pravila porijekla, koji su s EK dogovoreni još tokom pregovaračkog procesa izmjena PEM-a, ista su stupila na snagu s EU, EFTA i CEFTA 2006, i to kako slijedi: 1. Izmjene protokola o porijeklu robe i „metodama administrativne saradnje“ u Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju

¹ Narodna Demokratska Republika Alžir, Arapska Republika Egipat, Država Izrael, Hašemitska Kraljevina Jordan, Republika Liban, Kraljevina Maroko, Arapska Republika Sirija, Republika Tunis, PLO u korist Palestinskih vlasti Zapadne Obale i Pojasa Gaze, Republika Turska.

² Crna Gora, Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Republika Srbija i Kosovo.

³ Zakon o potvrđivanju Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe

⁴ Crna Gora pored Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koji ima širi obuhvat od sporazuma o slobodnoj trgovini (FTA) primjenjuje FTA sa: CEFTA 2006 stranama, EFTA zemljama, R. Turskom, Ukrajinom i Ruskom Federacijom.

⁵ Rуска Federacija nije potpisnica PEM Konvencije, dok je za Ukrajinu Konvencija stupila na snagu nakon potpisivanja pomenutog FTA.

između EU i Crne Gore usvajanjem od 9. februara 2022. Odluke broj 1/2022 Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje EU i Crne Gore (stupio na snagu 9. februara 2022); 2. Izmjene i dopune sporazuma o slobodnoj trgovini s EFTA zemljama - 1. marta 2022. (nakon okončane ratifikacione procedure, Zakon objavljen u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori” broj 7/2021)⁶; 3. U odnosu na CEFTA 2006, sve CEFTA Strane su okončale nacionalne procedure ratifikacije Odluke Zajedničkog komiteta broj 1/2021, pa je 1. februara 2023. otpočela primjena tranzicionih PEM pravila (na osnovu člana 21 stav 2 Zakona o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora „Službeni list Crne Gore“, broj 77/08, Vlada Crne Gore je 2021 donijela Odluku br. 1/2021, objavljena u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori” broj 1/2022)⁷. U odnosu na R. Tursku primjenjuju se PEM pravila porijekla od 1. juna 2021 (na osnovu člana 21 stav 2 Zakona o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora, Vlada Crne Gore je 2018, donijela Odluku br. 1/2017 koja je objavljena u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori” broj 11/2018⁸), dok aktuelni FTA ne predviđa vezu s izmijenjenim PEM pravilima, i u toku su pregovori u cilju stvaranja pravne veze i sa revidiranom PEM Konvencijom i njenim budućim izmjenama⁹. Takođe, u kontekstu Konvencije, inicirane su izmjene FTA s Ukrajinom i s tim u vezi, postojeća bilateralna kumulacija porijekla će biti zamijenjena dijagonalnom kumulacijom (vezivanjem FTA za PEM Konvenciju) i vezana za PEM izmijenjena pravila¹⁰.

U cilju implementacije izmijenjene PEM Konvencije, a nakon objavljivanja u Službenom listu EU, Vlada je 5. decembra 2024. utvrdila *Predlog zakona o potvrđivanju Odluke broj 1/2023 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima porijekla od 7. decembra 2023. godine o izmjeni Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima porijekla*. Imajući u vidu kratak vremenski period za okončanje svih procedura (period od glasanja u okviru Zajedničkog komiteta PEM Konvencije, usaglašavanja od strane EK i objavljivanja u Službenom listu EU, ali i okončanja nacionalnih procedura) u Zaključku broj: 08-053/23-5355/2, između ostalog, se navodi: „Vlada je privremeno prihvatila primjenu izmijenjene PEM Konvencije ukoliko se ne završe sve nacionalne procedure do 1. januara 2025.“ S tim u vezi, a u odnosu na uspostavljeni zakonodavni okvir, primjena izmijenjenih pravila porijekla, sada više ne na tranzicionoj osnovi, je od 1. januara 2025. otpočeta u okviru SSP, Sporazuma CEFTA 2006 i FTA s EFTA zemljama. Značajno je napomenuti da izmjene FTA, u okviru pomenutih Ugovornih strana, sadrže *tzv. dinamični link* sa ciljem primjene ne samo PEM/izmijenjene Konvencije, već i svih njenih naknadnih odnosno eventualno budućih izmjena.

⁶ Sporazum je potpisan 14. jula 2021. u Ženevi; Zakon o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između EFTA Zemalja i Crne Gore, Izmjena sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore i Švajcarske konfederacije, Izmjena sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore i Kraljevine Norveške i Izmjena sporazuma o poljoprivredi između Crne Gore i Islanda.

⁷ Odluka Zajedničkog komiteta Centralnoevropskog Sporazuma o slobodnoj trgovini broj 1/2021 usvojena 21. juna 2021. o izmjenama i dopunama Aneksa 4 Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006), uspostavljajući Protokol o definiciji pojma "proizvodi sa porijeklom" i metodama administrativne saradnje iz člana 14 st 1 i 3, i ukidanju i zamjeni Odluke br.3/2013 i Odluke 3/2015 Zajedničkog komiteta Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini.

⁸ Odluka broj 1/2017 Zajedničke komisije osnovane Sporazumom o slobodnoj trgovini između Republike Turske i Crne Gore kojom se zamjenjuje Protokol II uz Sporazum o slobodnoj trgovini koji se odnosi na definiciju pojma „proizvodi sa porijeklom” i metode administrativne saradnje, koja je potpisana u Ankari, 20. decembra 2017.

⁹ R. Turska je zvaničnim diplomatskim kanalima Crnoj Gori uputila inicijativu za izmjenu FTA. U odnosu na navedeno, Crna Gora je 6. VIII 2024. uputila notu br. 5/7-900/24- 1773-7 Ambasadi R. Turske u Podgorici, kojom je prosljedila crnogorske komentare na predlog Odluke 1/2024 Zajedničkog komiteta u odnosu na pomenuti FTA, te su pregovori i dalje u toku. U odnosu na EU integraciju, značaj vezivanja FTA za izmijenjenu PEM Konvenciju, prepoznat je i u dokumentu DG TAXUD-a br. 3747268/24-EN/FR od 3. V 2024, gdje je u matrici dijagonalne kumulacije porijekla u PEM zoni FTA između Crne Gore i R. Turske označen kao sporazum koji je potrebno vezati za izmijenjenu Konvenciju.

¹⁰ U kontekstu FTA s Ukrajinom, inicirane su izmjene u dijelu koji se odnosi na pravila porijekla i metode administrativne saradnje. U skladu s aktuelnim pregovaračkim procesom, i više iteracija usaglašavanja dokumenta (koje su održane 2024), od ukrajinske strane (krajem novembra 2024) dobijen je *revidirani Nacrt protokola*. Na liniji navedenog, u decembru 2024. Crna Gora je dostavila objedinjene komentare crnogorske strane na *pregovarački dokument*, na koji je ukrajinska strana 15. januara 2025. dostavila odgovor. Slijede nacionalne procedure.

Međutim, kako sve PEM Ugovorne strane nijesu bile u mogućnosti da otpočnu primjenu izmijenjene PEM Konvencije (od 1. januara 2025), pa su u skladu s navedenim sve Ugovorne strane PEM Zajedničkog komiteta (između ostalih EU i CG) 12. decembra 2024. usvojile dvije odluke. Iste su objavljene u službenim listovima EU serije L, br.16 i br.17 od 9. januara 2025.¹¹ Dalje u tekstu dato je obrazloženje usvojenih odluka:

1. Odluka br. 1/2024 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla od 12. decembra 2024. o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta u pogledu upotrebe elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe u okviru Konvencije koja se primjenjuje od 1. januara 2025 (Odluka br. 1/2024), se odnosi na upotrebu elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe, u cilju nastavka dobre prakse koja je već bila uspostavljena tokom pandemije COVID-19. Istom su carinski organi (Ugovornih strana) bili pozvani da za svrhe preferencijalnog porijekla prihvataju uvjerenja o kretanju robe, sa digitalnim potpisom, pečatom ili žigom nadležnog organa, ili kopijom u papirnoj formi - skeniranoj ili dostupnoj *online*, a na osnovu fleksibilnosti predviđene u članu 24 Priloga I PEM Konvencije („Sl. list CG – Međunarodni ugovori” broj 7/2012). Odluka 1/2024 ima za cilj prihvatanje elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe između onih Ugovornih strana koje već imaju takav sistem (u ovoj fazi su to samo: Norveška, Maroko, Izrael i R. Turska¹²), i u tom smislu predstavlja osnov za uvođenje budućeg zajedničkog sistema zasnovanog na elektronski izdatim dokazima o porijeklu robe i elektronskoj administrativnoj saradnji u okviru PEM zone. U odnosu na navedeno u toku je projekat *DG TAXUD-a e-Poc*, a koji ima za cilj razvijanje i uspostavljanje elektronskog sistema, a kojem će se Crna Gora kao Ugovorna strana Konvencije pridružiti. Prema Odluci 1/2024, dvije i više Ugovornih strana mogu da se dogovore da uspostave sistem koji omogućava da se dokazi o porijeklu robe izdaju elektronski i/ili podnose elektronski. Dok se takav sistem ne uspostavi, Ugovorne strane prihvataju elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe kada su podnijeta prilikom uvoza, pod jasno definisanim uslovima, a koji su predviđeni Odlukom br. 1/2024 u Aneksu (od a do d)¹³ i kojim se navodi da se tačka (5) jedinog člana Aneksa Odluke br. 1/2023, stav 4 člana 17 Priloga I Regionalne PEM Konvencije zamjenjuje.

Odlukom je takođe predviđeno da Ugovorna strana može odlučiti da suspenduje prihvatanje elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe kada gore navedeni uslovi nijesu ispunjeni, i u tom slučaju će o tome unaprijed obavijestiti druge Ugovorne strane preko Sekretarijata Zajedničkog komiteta. U slučaju suspenzije, u obavještenjima iz tačke (d) se navodi datum početka iste.

U odnosu na već utvrđeni *Predlog zakona o potvrđivanju Odluke broj 1/2023 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla od 7. decembra 2023. godine o izmjeni Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla*, u pitanju je novina, a imajući u vidu da je u prethodnom periodu isto bilo definisano samo u vidu Preporuke usvojene od strane Zajedničkog komiteta PEM-a (decembar 2023). Kako je u toku proces uspostavljanja zajedničkog elektronskog sistema, a s obzirom da će pomenuti Predlog zakona biti u skupštinskoj proceduri, a nakon usvajanja i objavljivanja istog u Službenom listu Crne Gore – Međunarodni ugovori, s ciljem uvođenja Odluke

¹¹ Veza akt Uprave carina, 01/03 Broj: D-192/2-25 od 16. januara 2025.

¹² Izvor: Obavještenje o primjeni Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla ili protokola o porijeklu kojima se predviđa dijagonalna kumulacija između Ugovornih strana ove Konvencije, objavljeno u Sl. listu EU serije C br. 7561/2024.

¹³ (a) elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe su zasnovana na uzorku sadržanom u Aneksu IV; (b) carinski organi ugovorne strane izvoznice obezbjeđuju siguran online internet sistem za provjeru vjerodostojnosti elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe; (c) elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe imaju jedinstveni serijski broj i, ako postoje, sigurnosne karakteristike po kojima ih je moguće identifikovati; i (d) datum od kojeg ugovorna strana počinje da izdaje elektronska uvjerenja o kretanju robe je naveden u obavještenjima u Službenom listu Evropske unije (serija C) i prema sopstvenim procedurama u ugovornoj strani.

1/2024 u pravni sistem Crne Gore, biće pripremljen predlog zakona kojim se potvrđuje *Odluka br. 1/2024 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima porijekla od 12. decembra 2024. o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta u pogledu upotrebe elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe u okviru Konvencije koja se primjenjuje od 1. januara 2025.*

2. Odluka br. 2/2024 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima porijekla od 12. decembra 2024. o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta u pogledu upotrebe elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe u okviru Konvencije koja se primjenjuje od 1. januara 2025 (Odluka br. 2/2024) - Kako izmijenjena PEM Konvencija nije sadržala prelazne odredbe, a koje su bile neophodne zbog velikog broja Ugovornih strana i složenih nacionalnih procedura, donijeta je Odluka br. 2/2024 s ciljem uvođenja prelaznih odredbi u izmijenjenu PEM Konvenciju, a koja je trebala da počne s primjenom za sve Ugovorne strane od 1. januara 2025.

U skladu sa pomenutim primjena Odluke br. 2/2024 je ograničena je na vremenski period od 1. januara 2025. do 31. decembra 2025. i prelaznim odredbama će biti omogućeno sljedeće:

- “Bezbolan prelazak” sa različitih setova pravila o porijeklu primjenjivanih prije 1. januara 2025. na nova pravila iz izmijenjene PEM Konvencije.
- Podnošenje zahtjeva za preferencijalni tretman nakon podnošenja dokaza o porijeklu izdatih prije 1. januara 2025. (prema važećim pravilima o porijeklu u trenutku izdavanja), i to na sljedeći način:
 - Dokazi o porijeklu izdati ili sačinjeni u skladu sa Prilogim I PEM Konvencije („Sl. list CG – Međunarodni ugovori” broj 7/2012) prije 1. januara 2025. i dostavljeni carinskom organu nakon ovog datuma u roku njihovog važenja (4 mjeseca) prihvataju se za povlašćeni/preferencijalni tretman pri uvozu, za robu koja je 1. januara 2025. ili u tranzitu ili je stavljena u poseban postupak pod carinskim nadzorom.
 - Dokazi o porijeklu izdati ili sačinjeni prije 1. januara 2025. u skladu Tranzicionim pravilima o porijeklu i podnijeti u roku važenja (10 mjeseci) od tog datuma, prihvataju se za preferencijalni tretman pri uvozu, za robu koja je prije 1. januara 2025. ili u tranzitu ili je stavljena u poseban postupak pod carinskim nadzorom i može se koristiti za kumulaciju shodno članu 7 Priloga I Revidirane PEM Konvencije.
 - Kumulacija propisana članom 7 Priloga I Revidirane PEM Konvencije, može se primijeniti na robu svrstanu u Glave 1, 3, 16 (za prerađene proizvode ribarstva) i 25 do 97 Harmonizovanog sistema, koja je stekla status robe sa porijeklom primjenom Priloga I PEM Konvencije („Sl. list CG – Međunarodni ugovori” broj 7/2012), čime je omogućena tzv. propusnost između dva seta pravila o porijeklu.
- Imajući u vidu vremensku ograničenost Odluke 2/2024, a kako u potpunosti prestaje da važi PEM Konvencija iz 2012. i kako bi se mogao ostvariti preferencijalni tretman, u slučaju da sve Ugovorne strane ne završe ratifikacionu proceduru (zaključno sa 31. decembrom 2025) omogućava se da se dokazi o porijeklu izdati ili sačinjeni prije 1. januara 2026 (u skladu sa stavom 1 ili u skladu s pravilima o porijeklu sadržanim u protokolima iz FTA, a koji prethode Konvenciji iz 2012) i podnijeti nakon tog datuma u roku njihovog važenja, prihvataju za povlašćeni/preferencijalni tretman pri uvozu, za robu koja je prije 1. januara 2026. ili u tranzitu ili je stavljena u poseban postupak pod carinskim nadzorom i može se koristiti za kumulaciju shodno članu 7 Priloga I izmijenjene PEM Konvencije.

- Administrativna saradnju između Ugovornih strana u cilju provjera dokaza o porijeklu izdatih shodno različitim setovima pravila porijekla.
- Nastavak primjene dijagonalne kumulacije između Ugovornih strana, kroz paralelnu primjenu dva seta pravila o porijeklu (PEM pravila iz 2012. i izmijenjenih PEM pravila) i njihovu tzv. propusnost.

U odnosu na navedeno, pozicija Crne Gore zasniva se na ekonomskim interesima koji proizilaze iz benefita unaprijeđenih PEM pravila porijekla, strateškoj opredijeljenosti Crne Gore ka evropskim integracijama, pravilima Svjetske trgovinske organizacije, ali i već uspostavljene veze izmijenjene Konvencije sa dijelom FTA koje Crna Gora primjenjuje (a koja su već implementirana u pravni sistem). Naime, treba imati u vidu da, shodno tački 8 Odluke br. 2/2024, definisano je da su Ugovorne strane saglasne da su **prelazne odredbe tehničke prirode** i da ih treba primjenjivati što je prije moguće. Ovo posebno jer se **Odlukom ne mijenjanju pravila porijekla** već se samo omogućava paralelna primjena i propusnost između dva seta pravila, **kao i da je definisana njihova ograničena primjena (u skladu s tačkom 9 navedene Odluke – na vremenski period 1. januar - 31. decembar 2025)**. Odredbe su definisane u cilju nastavka nesmetane primjene već uspostavljene dijagonalne kumulacije s obzirom na značajne interese poslovne zajednice, ali i predviđaju da u Ugovornim stranama u kojima je to u skladu s unutrašnjim zakonodavstvom se obezbijedi privremena primjena. Usvajanjem izmijenjene Konvencije, a kako Odluka 1/2023 nije sadržala prelazne odredbe, Odlukom 2/2024 biće osigurana paralelna primjena PEM Konvencije iz 2012. i izmijenjene PEM Konvencije. Ovo se posebno odnosi na odobravanje povlašćenog/preferencijalnog tretmana za robu za koju su uvjerenja o porijeklu izdata prije 1. januara 2025 (u skladu sa zakonskim rokom važenja) a koja se podnosi carinskom organu nakon ovog datuma. Zbog kratkog vremenskog perioda od objavljivanja u Službenom listu EU (9. januar 2025), u odnosu na dogovorene rokove za implementaciju, a zbog postojanja značajnog ekonomskog interesa (već detaljno obrazloženo) i ispunjenja obaveza iz pregovaračkog procesa, predlažemo da se Odluka br. 2/2024 privremeno primjenjuje do okončanja postupka potvrđivanja od strane Skupštine Crne Gore, kao i da privremena primjena prestane 31. decembra 2025. ako do tada ne bude okončan postupak potvrđivanja predmetne Odluke. Značajno je pomenuti da u cilju primjene izmijenjene PEM Konvencije, ali i gore navedenih Odluka, nije potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva u budžetu Crne Gore. U odnosu na implementaciju ista je u nadležnosti Uprave carina, a na osnovu Carinskog zakona („Službeni list Crne Gore“, broj: 86/22) i Uredbe o bližem načinu sprovođenja carinskih postupaka i carinskih formalnosti („Službeni list Crne Gore“, br: 26/23 i 97/23).

Prilog:

- Odluka br. 1/2024 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla od 12. decembra 2024. o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta u pogledu upotrebe elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe u okviru Konvencije koja se primjenjuje od 1. januara 2025¹⁴.
- Odluka br. 2/2024 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla od 12. decembra 2024. o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta kako bi se uključile prelazne odredbe u izmjene Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla koja se primjenjuje od 1. januara 2025¹⁵.

¹⁴ DECISION No 1/2024 OF THE JOINT COMMITTEE OF THE REGIONAL CONVENTION ON PAN- EURO-MEDITERRANEAN PREFERENTIAL RULES OF ORIGIN of 12 December 2024 amending Decision No 1/2023 of the Joint Committee with respect to the use of movement certificates issued electronically in the framework of that Convention applicable as of 1 January 2025.

¹⁵ DECISION No 2/2024 OF THE JOINT COMMITTEE OF THE REGIONAL CONVENTION ON PAN- EURO-MEDITERRANEAN PREFERENTIAL RULES OF ORIGIN of 12 December 2024 amending Decision No 1/2023 of the Joint Committee in order to include transitional provisions in the amendments of the Regional Convention on pan-Euro-Mediterranean preferential rules of origin applicable as of 1 January 2025.

ODLUKA br. 1/2024 ZAJEDNIČKOG KOMITETA REGIONALNE KONVENCIJE
O PAN-EURO-MEDITERANSKIM PREFERENCIJALNIM
PRAVILIMA PORIJEKLA
od 12. decembra 2024.

o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta u pogledu upotrebe elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe u okviru Konvencije koja se primjenjuje od 1. januara 2025.

ZAJEDNIČKI KOMITET,

Imajući u vidu Regionalnu konvenciju o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla⁽¹⁾, a posebno član 4(3), tačka (a) iste,

S obzirom na to da:

- (1) Početkom 2020, Evropska komisija je obavijestila Ugovorne strane Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla ("Konvencija") da zbog pandemije COVID-19 koja je obustavila kontakte između carinskih organa i privrednih subjekata u određenom broju Ugovornih strana, većina Ugovornih strana nije mogla da obezbijedi uvjerenja o kretanju robe za svrhe preferencijalnog porijekla u propisanoj formi, odnosno ručno potpisane, pečatirane svježim mastilom ili u pravilnom papirnom formatu.
- (2) Velika većina Ugovornih strana smatrala je prikladnim da usvoje izuzetne mjere kako bi osigurale punu primjenu povlašćenih trgovinskih aranžmana obuhvaćenih Konvencijom. Te izuzetne mjere su Ugovorne strane primjenjivale na recipročnoj osnovi, koristeći odgovarajuće odredbe pravila o porijeklu.
- (3) Tokom pandemije COVID-19, pojedine Ugovorne strane su razvile ili prilagodile postojeće elektronske sisteme za elektronsko izdavanje uvjerenja kako bi uravnotežile potrebu za fleksibilnošću i potrebu za usklađenošću sa zahtjevima o formatu uvjerenja o kretanju robe opisanih u Prilogu I Konvencije.
- (4) Carinski organi Ugovornih strana su pozvani da prihvate uvjerenja o kretanju robe za svrhe preferencijalnog porijekla, izdata elektronskim putem s digitalnim potpisom, pečatom ili žigom nadležnog organa, ili kopiju u papirnom ili elektronskom obliku (skeniranu ili dostupnu *online*) na osnovu fleksibilnosti predviđene u članu 24 Priloga I Konvencije.

¹ "Službeni list EU", broj L54 od 26.2.2013, str.4

- (5) Zajednički komitet obaviješten je o zahtjevu jedne Ugovorne strane, u toku sastanka održanog 16. juna 2022, da se nastavi sa dobrom praksom uvedenom u okviru izuzetnih mjera usvojenih u toku pandemije COVID-19 kako bi privredni subjekti imali koristi od digitalizacije uvjerenja o kretanju robe.
- (6) Ugovorne strane su potvrdile da je iskustvo u korišćenju elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe u preferencijalnoj trgovini u okviru izuzetnih mjera usvojenih zbog pandemije COVID-19 bilo pozitivno i obavezale su se da nastave sa dobrom praksom uvedenom tokom tih izuzetnih mjera radeći zajedno na uvođenju zajedničkog sistema zasnovanom na elektronskim dokazima o porijeklu i elektronskoj administrativnoj saradnji u okviru Pan-Euro-Mediterranske zone.
- (7) Ugovorne strane smatraju da prelazak na sistem koji elektronskim putem izdaje uvjerenja o kretanju robe i omogućava elektronsku administrativnu saradnju u okviru Konvencije, predstavlja prve korake ka potpunoj digitalizaciji dokaza o porijeklu na nivou Pan-Euro-Mediterranske zone, posebno u pogledu predstojećeg stupanja na snagu izmjena i dopuna Konvencije Odlukom Zajedničkog odbora br. 1/2023⁽²⁾.
- (8) Sistemi namijenjeni za elektronsko izdavanje uvjerenja o kretanju robe treba da carinskim organima Ugovornih strana omoguće trenutnu provjeru njihove vjerodostojnosti.
- (9) Dana 7. decembra 2023. Zajednički komitet usvojio je Preporuku br. 1/2023⁽³⁾ o upotrebi elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe u okviru Konvencije. Kako bi se obezbijedio jasan pravni okvir i osigurala dosljednost u upotrebi elektronskih uvjerenja o kretanju robe u kontekstu prelaska s trenutnih pravila Konvencije na revidiranu Konvenciju, koja će stupiti na snagu 1. januara 2025, Odluku br. 1/2023 bi stoga trebalo izmijeniti tako da se uključe opšti zahtjevi za elektronski izdate dokaze o porijeklu,

USVOJIO JE OVU ODLUKU:

Član 1

1. Odluka br. 1/2023 mijenja se kako je navedeno u Aneksu ove Odluke.
2. Izmjene Odluke br. 1/2023 stupaju na snagu 1. januara 2025.

² Odluka br. 1/2023 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe od 7. decembra 2023. godine o izmjeni Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe (Službeni list Evropske unije broj L 2024/390, 19.2.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/390/oj>).

³ Preporuka br. 1/2023 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe od 7. decembra 2023. godine o upotrebi uvjerenja o kretanju robe izdatih elektronskim putem (Službeni list Evropske unije broj L 2024/243, 15.1.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2024/243/oj>).

Član 2

Ova Odluka stupa na snagu danom njenog usvajanja.

Usvojeno u Briselu, 12. decembra 2024.

*Za Zajednički komitet
Predsjedavajuća*

Maria Isabel GARCIA CATALAN

ANEKS

Jedini član

Izmjena Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima porijekla

U tački (5) jedinog člana Aneksa Odluke br. 1/2023, stav 4. člana 17 Priloga I Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima porijekla robe, zamjenjuje se sljedećim:

"4. Za potrebe stava 1, dvije ili više Ugovornih strana mogu se dogovoriti o uspostavljanju sistema koji omogućava da se dokazi o porijeklu navedeni u stavu 1 izdaju elektronski i/ili podnose elektronski.

Dok se takav sistem ne uspostavi, Ugovorne strane će prihvatati elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe kada su podnijeta prilikom uvoza, pod uslovom da:

- (a) elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe su zasnovana na uzorku sadržanom u Aneksu IV;
- (b) carinski organi Ugovorne strane izvoznice obezbjeđuju siguran *online* internet sistem za provjeru vjerodostojnosti elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe;
- (c) elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe imaju jedinstveni serijski broj i, ako postoje, sigurnosne karakteristike po kojima ih je moguće identifikovati; i
- (d) datum od kojeg Ugovorna strana počinje da izdaje elektronska uvjerenja o kretanju robe je naveden u obavještenjima u Službenom listu Evropske unije (serija C) i prema sopstvenim procedurama u Ugovornoj strani.

Ugovorna strana može odlučiti da suspenduje prihvatanje elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe kada gore navedeni uslovi nisu ispunjeni i u tom slučaju će o tome unaprijed obavijestiti druge Ugovorne strane preko Sekretarijata Zajedničkog komiteta. U slučaju suspenzije, u obavještenjima iz tačke (d) se navodi datum početka suspenzije."

**ODLUKA br. 2/2024 ZAJEDNIČKOG KOMITETA REGIONALNE KONVENCIJE
O PAN-EURO-MEDITERANSKIM PREFERENCIJALNIM
PRAVILIMA PORIJEKLA**

od 12. decembra 2024.

o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta kako bi se uključile prelazne odredbe u izmjene Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla koja se primjenjuje od 1. januara 2025.

ZAJEDNIČKI KOMITET,

Imajući u vidu Regionalnu konvenciju o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla⁽¹⁾, a posebno član 4(1) i član 4(3) tačka (a), iste,

S obzirom na to da:

- (1) Ugovorne strane Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla robe ("Konvencija") su se dogovorile o izmjeni Konvencije kako bi se obezbijedio novi set modernizovanih i fleksibilnijih pravila o porijeklu. Odluka br. 1/2023 Zajedničkog komiteta⁽²⁾ o izmjeni Konvencije, koja sadrži revidirana pravila o porijeklu, usvojena je 7. decembra 2023. i stupiće na snagu 1. januara 2025. ("revidirana pravila Konvencije").
- (2) Ugovorne strane su saglasne da su prelazne odredbe potrebne kako bi se pojasnio povlašćeni tretman koji se odobrava za robu izvezenu iz Ugovorne strane prije stupanja na snagu revidiranih pravila Konvencije i uvezenu u drugu Ugovornu stranu nakon stupanja na snagu tih pravila.
- (3) Dokaze o porijeklu koji su izdati ili sačinjeni prije 1. januara 2025. u Ugovornoj strani u skladu s pravilima za neobaveznu primjenu Konvencije, do zaključenja i stupanja na snagu revidiranih pravila Konvencije, treba prihvatiti za povlašćeni tretman pri uvozu nakon 1. januara 2025.
- (4) Dokaze o porijeklu izdate ili sačinjene u skladu s Prilogom I Konvencije ili izdate u skladu s protokolima koji se odnose na definiciju pojma "proizvodi s porijeklom" i metode

¹ "Službeni list EU", broj 154 od 26.2.2013, str.4

² "Službeni list EU", broj L 2024/390 od 19.2.2024, ELI: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2024/390/oj>.

administrativne saradnje koji prethode Konvenciji prije datuma stupanja na snagu izmjena i dopuna bilateralnih protokola između Ugovornih strana koji uključuju pozivanje na Konvenciju koja je posljednje izmijenjena, treba prihvatiti za povlašćeni tretman pri uvozu nakon tog datuma.

- (5) Pojedine Ugovorne strane navele su da neće biti u mogućnosti da ažuriraju svoje bilateralne protokole o pravilima o porijeklu pozivanjem na Konvenciju koja je posljednje izmijenjena, prije 1. januara 2025, zbog dužine svojih unutrašnjih procedura.
- (6) Kašnjenje pojedinih Ugovornih strana u ažuriranju bilateralnih protokola s pozivanjem na Konvenciju koja je posljednje izmijenjena može dovesti do narušavanja trenutnih mogućnosti kumulacije.
- (7) Ugovorne strane su saglasne da su prelazne odredbe potrebne za očuvanje trgovinskih tokova zasnovanih na trenutnim mogućnostima kumulacije, dok se ne završi proces usklađivanja svih bilateralnih protokola sa pozivanjem na Konvenciju koja je posljednje izmijenjena. Prilog I Konvencije koji je bio primjenjiv prije izmjena uvedenih Odlukom br. 1/2023 Zajedničkog komiteta, trebalo bi da se primjenjuje prelazno između Ugovornih strana Konvencije paralelno sa revidiranim pravilima Konvencije i trebalo bi dozvoliti kumulaciju između različitih setova pravila kada je to moguće.
- (8) Ugovorne strane su saglasne da su prelazne odredbe tehničke prirode i da ih treba primijeniti što je prije moguće. Gdje je to moguće prema unutrašnjem zakonodavstvu Ugovornih strana, treba obezbijediti njihovu privremenu primjenu.
- (9) Ugovorne strane su saglasne da izmijene Odluku br. 1/2023 Zajedničkog komiteta kako bi se u revidiranu Konvenciju uključile prelazne odredbe koje se primjenjuju u periodu od jedne godine od stupanja na snagu revidirane Konvencije, odnosno u periodu od 1. januara do 31. decembra 2025.
- (10) Svaka Ugovorna strana će preduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurala da se revidirana pravila Konvencije efektivno primjenjuju usklađivanjem bilateralnih protokola s pozivanjem na Konvenciju koja je posljednje izmijenjena do 31. decembra 2025,

USVOJIO JE OVU ODLUKU:

Član 1

1. Odluka br.1/2023 mijenja se kako je navedeno u Aneksu ove Odluke.
2. Izmjene Odluke br.1/2023 stupaju na snagu 1. januara 2025.

Član 2

Ova odluka stupa na snagu danom njenog usvajanja.

Usvojeno u Briselu, 12. decembra 2024.

*Za Zajednički komitet
Predsjedavajuća*

Maria Isabel GARCIA CATALAN

ANEKS

Jedini član

Izmjena Odluke br.1/2023 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla

U Odluci br. 1/2023, jedini član tog Aneksa mijenja se kako slijedi:

1. u tački (5), u Prilogu I dodaje se sljedeći član:

“Član 42

Prelazne odredbe

1. Prilog I Konvencije objavljen u "Službenom listu Evropske unije", serija L broj 54/4 od 26. februara 2013. primjenjuje se između Ugovornih strana Konvencije do 31. decembra 2025. paralelno sa ovim Prilogom.
2. Dokazi o porijeklu izdati ili sačinjeni prije 1. januara 2025. u skladu s pravilima za neobaveznu primjenu Konvencije do zaključenja i stupanja na snagu izmjene Konvencije ("Tranziciona pravila o porijeklu") i podnijeti nakon tog datuma, u roku njihovog važenja, prihvataju se za povlašćeni tretman pri uvozu, za robu koja je 1. januara 2025. u tranzitu ili je stavljena u poseban postupak pod carinskim nadzorom. Ta roba se može koristiti za kumulaciju kako je predviđeno članom 7.
3. U slučajevima zakašnjelog podnošenja dokaza o porijeklu izdatih ili sačinjenih prije 1. januara 2025. u skladu s Tranzicionim pravilima o porijeklu, član 23 (2) i (3) primjenjuje se za robu iz stava 2 ovoga člana.
4. Dokazi o porijeklu izdati ili sačinjeni u skladu s Prilogom I Konvencije koja je objavljena u "Službenom listu Evropske unije", serija L broj 54/4, od 26. februara 2013, ili izdati u skladu s pravilima o porijeklu sadržanim u protokolima koji prethode Konvenciji prije datuma stupanja na snagu izmjena i dopuna bilateralnih protokola između Ugovornih strana koji uključuju pozivanje na Konvenciju koja je posljednje izmijenjena, i podnijeti nakon tog datuma, prihvataju se u roku važenja za povlašćeni tretman pri uvozu za robu koja je tog datuma ili u tranzitu ili je stavljena u poseban postupak pod carinskim nadzorom. U slučaju zakašnjelog podnošenja ovih dokaza primjenjuje se član 23 (2) i (3).
5. Dokazi o porijeklu izdati ili sačinjeni prije 1. januara 2026, u skladu sa stavom 1 ili u skladu s pravilima o porijeklu sadržanim u protokolima koji prethode Konvenciji i podnijeti nakon tog datuma u roku njihovog važenja, prihvataju se za povlašćeni tretman

pri uvozu za robu koja je 1. januara 2026. ili u tranzitu ili je stavljena u poseban postupak pod carinskim nadzorom. U slučaju zakašnjelog podnošenja ovih dokaza primjenjuje se član 23(2) i (3).

6. U svrhu provjere, član 33 (2) i član 34 i, prema potrebi, član 35 primjenjuju se i na dokaze o porijeklu izdate ili sačinjene u skladu s Tranzicionim pravilima o porijeklu i dokaze o porijeklu izdate ili sačinjene u skladu s protokolima koji prethode Konvenciji, koji su u primjeni prije 1. januara 2025.

7. U svrhu provjere, primjenjuju se i član 33 (2) i član 34 ako je zahtjev za provjeru podnjet posle 1. januara 2026. ili posle datuma stupanja na snagu izmjena i dopuna bilateralnih protokola između Ugovornih strana koji uključuje pozivanje na Konvenciju koja je posljednje izmijenjena, za dokaze o porijeklu izdate ili sačinjene u skladu s Prilogom I Konvencije kako je objavljeno u "Službenom listu Evropske unije", serija L broj 54/4, od 26. februara 2013. i protokolima koji prethode Konvenciji.

8. Ugovorne strane obavještavaju jedna drugu, svaka četiri mjeseca, preko Evropske komisije, o trenutnom stanju ažuriranja svojih bilateralnih protokola koji uključuju pozivanje na Konvenciju koja je posljednje izmijenjena i preduzetim mjerama kako bi se obezbijedilo da se pravila Konvencije kako je izmijenjena i dopunjena Odlukom br. 1/2023 Zajedničkog komiteta efektivno primjenjuju od 1. januara 2026.

9. Uvjerjenja o kretanju robe EUR.1 izdata u skladu s ovim Prilogom, u rubrici 7 uključuju napomenu na engleskom jeziku "*REVISED RULES*". Ova napomena se dodaje i na kraju teksta izjave o porijeklu sačinjene u skladu s ovim Prilogom. Napomena će biti uključena u dokaze o porijeklu do 31. decembra 2025.”;

2. u tački (5), u članu 8 Priloga I dodaje se sljedeći stav:

"1a. Kumulacija predviđena članom 7 može se primijeniti na robu svrstanu u Glave 1, 3, 16 (za prerađene proizvode ribarstva) i od 25 do 97 Harmoniziranog sistema, koja je stekla status proizvoda s porijeklom primjenom pravila o porijeklu sadržanih u članu 42 (1) i odgovarajućim odredbama Priloga II, kao i primjenom pravila o porijeklu sadržanih u protokolima koji se odnose na definiciju pojma "proizvodi s porijeklom" i metode administrativne saradnje koji prethode Konvenciji, pod uslovom da su materijali i proizvodi porijeklom iz Ugovornih strana sa kojima je moguća kumulacija, kao što je navedeno u "Obavještenju Komisije o primjeni Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe ili protokola o pravilima o porijeklu koji predviđaju dijagonalnu kumulaciju između Ugovornih strana ove Konvencije", kako je posljednji put objavljeno u Službenom listu Evropske unije.

Ovaj se stav primjenjuje tokom perioda predviđenog u članu 31 (1) na robu obuhvaćenu dokazima o porijeklu iz člana 42 (4) i (5)."